

BOTANICUM

KASVITIETEEN TIEDOTUSLEHTI • 8/2016 • 4.11.2016

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Biotieteiden laitos (kasvibiologia)

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO
KASVITIEDE

Väitös

Lic. Phil. **Viacheslav Spirin** väittelee 11.11.2016 kello 12 Helsingin yliopiston bio- ja ympäristötieteellisessä tiedekunnassa aiheesta *Taxonomy and phylogeny of brown-rot fungi in the Antrodia complex (Polyporales, Basidiomycota)* (Antrodia-ruskolahottajasienten (Polyporales, Basidiomycota) taksonomia ja fylogenia). Väitöstilaisuus järjestetään osoitteessa Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvitieteen yksikkö, Nylander-Sali, Unioninkatu 44. Vastaväittäjänä on Prof. **Urmes Kõljalg**, University of Tartu, ja kustoksena on professori **Jaakko Hyvönen**. Väitöstyön ohjaaja on **Otto Miettinen**. Väitöskirja on myös elektroninen julkaisu ja luettavissa [E-thesis -palvelussa](#).

Kollokviosyky 2016

Kasvitieteen kollokviot järjestetään **torstai-iltapäivisin kello 14.00–15** Kaisaniemessä kasvimuseorakennuksen Nylander-salissa. Kahvin voi hakea mukaan toisen kerroksen kahvihuoneesta. Järjestäjänä toimii suojelus suunnittelija **Tea von Bonsdorff** (tea.vonbonsdorff@helsinki.fi).

17.11. Professori **Jouko Rikkinen**: *Mereen vajonneen manneralueen aarteet – Zealandian endeemistä lajistoa.*

1.12. Museomestari **Mari Miranto**: *Pohjoisten puiden ja pensaiden geenit talteen.*

15.12. Ympäristötieteiden laitoksen tohtorikoulutettava **Joel Jalkanen**: *Kaupunkiekologisesti mielekäs suojelualueiden priorisointi pääkaupunkiseudulla.*

Vierailija

15.–16.11. **Tapio Kekki**, Jyväskylän yliopisto. Museonäytetutkimusta sienisuvuista *Lepiota*, *Volvariella*, *Geoglossum* s.lat. ja *Clitocybe* s.lat. Yhteyshenkilö Tea von Bonsdorff.

Matkoilla

2.–3.11. **Alexander Sennikov**, Venäjä, Pietari, Komarov Botanical Institute. Herbarium work for *Atlas Florae Europaeae* and on Flora of Central Asia.

19.11.–18.12. **Henry Väre**, Etelä-Afrikka. Sanikkaisnäytteiden keruu Etelä-Afrikan saniaisten evoluution tutkimusta varten yhteistyössä Ainon Juslénin ja Emily Sessan kanssa. Matkalle mukaan lähtevät Jere Kahanpää ja Jaakko Mattila Luomuksen hyönteistiimistä. Kapkaupungista (Western Cape) siirrytään kohti itää Port Elisabethiin ja Grahamstowniin (Eastern Cape), sieltä kohti pohjoista Drakenbergin liepeille (KwaZulu-Natal) ja Barbertoniin (Mpumalanga). Paluu on Johannesburgista. Matka on osa [FlyHigh](#)-ohjelmaa.

Grant news / saatu apuraha

The Helsinki-Uusimaa Regional Council provided 8 500 € for the preparation of an EU H2020 grant application for the project *In situ conservation of African nightshades: potential crops of the future*. The preparation is lead by **Péter Poczai** and **Jaakko Hyvönen** from Luomus. Members of the consortium include UK, German, Dutch and domestic Finnish partners teaming up with local small and medium sized enterprises (SMEs). The project would like to expand capacities to manage black nightshade resources (seeds and cuttings) in a more dynamic and participatory ways and to support their use in breeding, farming and in the food chain. Cooperation between conservation stakeholders will enhance knowledge of available resources, support the demonstration of *in situ* black nightshade resources to the wider public and improve access to this genetic reservoir majorly in the Uusimaa region. Exchanges with the breeding sector and local SMEs will provide openings to identify promising traits from our currently collected landraces of black nightshades and increase their use in local farming and breeding. Activities will also contribute to developing and showcasing strategies for *in situ* conservation and to linking *ex situ* and *in situ* conservation efforts more effectively. While targeting in particular Uusimaa capacities our project encourage drawing on good examples elsewhere. — Péter Poczai

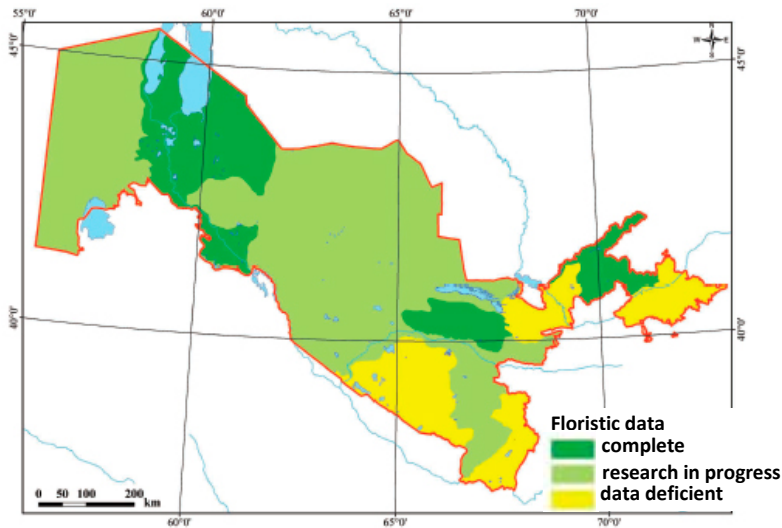

Uudenmaan liiton maakunnan kehittämisrahasto myönsi 8 500 € hakemuksen valmisteluun EU-rahoitteiselle H2020 hankkeelle *Afrikan mustakoisojen suojeluhanke: uusia ruokakasveja*. Hanketta johtaa **Péter Poczai** ja mukana

on **Jaakko Hyvönen**. Yhteistyökumppaneita on Hollannista, Isosta-Britanniasta ja Saksasta, ja myös pieniä paikallisia toimijoita. Tavoitteena on mustakoison ja sen afrikkalaisten lähilajien tutkimus sekä niiden käytön edistäminen uusilla tavoilla kasvinjalostuksessa, maataloudessa ja ruoantuotannossa etenkin Uudenmaan alueella.

Flora of Uzbekistan, a new floristic project in Central Asia

It has been recently announced (Sennikov et al. in *Phytotaxa* 282(2): 107–118. 2016) that a new floristic project, the Flora of Uzbekistan, is ready to start with publication of the first checklist of vascular plants of Uzbekistan and the first volume of the Flora. The new Flora of Uzbekistan is the first floristic inventory in Central Asia produced according to international standards. It is based on comprehensive revision of herbarium specimens and literature, and aims at publishing detailed treatments of vascular plants of the country with synonymy and nomenclature, identification keys, detailed descriptions, distribution data, ecology, etc. Taxonomic treatments in the Flora follow APG IV and recent phylogenies but may appear in any sequence when the accounts are ready for publication. The expected time frame of the project is 10 years. Besides the book (to be published on paper, as pdf, and online in the html format), a series of critical articles on the taxonomy and nomenclature of vascular plants of Uzbekistan is to be placed to *Phytotaxa* in order to accommodate taxonomic and nomenclatural novelties. The project is supported by the Committee for Coordination of Science and Technology Development under the Cabinet of Ministers of Uzbekistan. The editorial board and the team of authors are international; the Editor-in-Chief of the Flora is **Alexander Sennikov** (Helsinki); the leader of the project is **Komiljon Tojibaev** (Tashkent). The Flora of Uzbekistan Projects welcomes taxonomic experts to participate in revision of critical groups of vascular plants in Uzbekistan. — Alexander Sennikov

◀ Level of floristic knowledge in Uzbekistan according to Sennikov et al. 2016.

Location of Uzbekistan (green)
 Wikipedia CC-BY-SA

Suomalais-virolainen jäkäläretkeily Taitavuorille

Kenian Taitavuorten jäkälälajiston kartoitus eteni aimo harppauksen kun Jouko Rikkinen, Ulla Kaasalainen, Inga Jüriado, Tiina Radlane ja Andres Saag keräsivät kasapäin uusia näytteitä alueen vuoristometsistä 21.10.–2.11. Intensiiviseen maastoretkeen mahtui seitsemän helteistä, jäkälille kokonaan omistettua maastopäivää, yksi safaripäivä sekä yksi tutkimusasemalla vietetty huolto- ja toimistopäivä. Matkat Taitalle ja takaisin veivät neljä päivää. Ulla Kaasalainen muutti alkusyksystä Taitan tutkimusasemalle ja viettää Itä-Afrikassa kokonaisen vuoden.

Loppukesällä 2017 hän palaa Kaisaniemeen analysoimaan Itä-Afrikan eri vuorilta kertynyttä näyteaineistoa.

— Jouko Rikkinen

Ulla Kaasalainen ja Inga Jüriado
 Kasigauvuoren ylärinteellä
 27.10.2016. Kuvat Jouko Rikkinen.

Puhveleita Taitavuorten juurella, taustalla näkyy Wesuvuoren huippu, 26.10.2016.

Ylensyönyt, päivän varjossa viettänyt naarasleijona edellisenä yönä kaatamansa elandin (herviantiloonin nyky nimi) äärellä, 26.10.2016.

Helsingin yliopiston Taitan tutkimuskeskuksen henkilökuntaa ja tutkijoita aseman pihalla 1.11.2016.

CITES news from Johannesburg

The 17th meeting of the Conference of the Parties (CoP17) to CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) took place in Johannesburg, South Africa from 24 September to 5 October 2016 at the Sandton Convention Center. Representatives from more than 180 countries with around 2 000 participants were gathered in Johannesburg. Finland was represented by Esko Hyvärinen (Ministry of the Environment), Stella From (SYKE), Charlotta von Troil (Ministry of the Environment), **Eeva-Maria Kyheröinen** (Luomus) and **Péter Poczai** (Luomus).

Several key votes were held on measures to protect a variety of plant and animal species. For instance, the CITES Parties voted to transfer all eight species of **pangolin** from Appendix II to Appendix I of the Convention, thereby banning all international commercial trade.

► Part of the Finnish delegation in Sandton Convention Center after the pangolin vote. From left to right: Peter Poczai, Eeva-Maria Kyheröinen and Esko Hyvärinen.

The mascot is a plush pangolin (= muurahaiskäpy-pehmolelu). Photos P. Poczai.

▲ Break before the final vote on the proposal for listing sharks and rays.

Countries also voted to ban international commercial trade in wild-caught **African grey parrots**. At the meeting numerous proposals and measures related to **elephants** and the ivory trade were debated, including one that resulted in a call for the closure of domestic markets that contribute to the illegal ivory trade. The CITES Parties adopted enhanced traceability mechanisms that are crucial to efforts to develop sustainable fisheries for **sharks** and **rays**. Nine African lion range states had proposed that the **African lion** be uplisted from Appendix II, which permits commercial trade, to Appendix I, under which all commercial trade is prohibited, but that proposal was rejected. Meanwhile from the plant side, five separate proposals that grant stronger protections to **hundreds of tree species** were passed, including measures to restrict the international trade of all rosewood species within the genus *Dalbergia* — which comprises about 250 species native to tropical forests and more than 300 species worldwide.

► Protesters in front of Sandton Convention Center.

▼ 'Bob' the old-tortoise in the Botanics.

On the free days the Finnish delegation visited the Marievale Bird Sanctuary, Suikerbosrand Nature Reserve, the Walter Sisulu National Botanical Garden (SANBI) and the National Botanical Garden in Pretoria. — Péter Poczai.

► Waterfall in Walter Sisulu National Botanical Garden.

▼ Waiting for transfer flight in Abu Dhabi. The night lights and interior of the Sheikh Zayed Grand Mosque.

▼ Bat walk in the Pretoria National Botanical Garden.

Uusia julkaisuja

- Ahti, T., Alverdiyeva, S.M. & Aghayeva, D.N.** 2016: New records of lichens of the genus *Cladonia* (Cladoniaceae) for Azerbaijan. — *Novosti Sistematiки Nizshikh Rasteniy* 50: 203–209.
- Ericson, L. & **Piirainen, M.** 2016: Flora. — In: Olsson, M.-O. et al. (eds.), *Encyclopedia of the Barents Region*, Vol. 1, pp. 249–255. Pax. Oslo.
- Sennikov, A.N.** 2016: Proposal to conserve the name *Myriophyllum spicatum* (Haloragaceae) with a conserved type. — *Taxon* 65(5): 1178–1179.
- Sennikov, A.N.** 2016: A proposal on valid publication with erroneous citation of a basionym or replaced synonym (Article 41.8). — *Taxon* 65(5): 1197.
- Sennikov, A.N., Tojibaev, K.Sh., Khassanov, F.O. & Beshko, N.Yu.** 2016: The Flora of Uzbekistan Project. — *Phytotaxa* 282(2): 107–118.

Esiintymisiä

- von Bonsdorff, Tea:** *Harvinainen suppilohytykkä (Guepinia helvelloides)*. Radiohaastattelu, YLE Turku, 12.9.
- von Bonsdorff, Tea:** *Sienestystä aloittelijoille*. Haastattelu, Yliopistouutiset, Flamma, 14.10.
- von Bonsdorff, Tea:** *Sienihavainnot kartalle*. Lehtihaastattelu, Metro 18.10.
- von Bonsdorff, Tea:** *Sieninäytteen kerääminen sienikokoelmiin ja Lajitietokeskus ja sienihavainnot*. Esitelmät, Hämeen luontokeskus, Tammela, 19.10.
- von Bonsdorff, Tea:** *Hajusta sieni tunnetaan!* Lehtihaastattelu, Forssan Lehti, 20.10.
- Väre, Henry:** *Pehr Kalmin kasviretket Pohjois-Amerikassa*. Esitelmä, Pehr Kalmin 300-vuotisjuhlaseminaari, Helsinki.
- Väre, Henry:** *Ruska ilmiönä*. Radiohaastattelu, Yle Radio Suomi, Metsäradio, 12.10.

Sieninäyttelyssä ruuhkaa

Suomen Sieniseura ja Luomus järjestivät tuttuun tapaan sieninäyttelyn kaksipäiväisenä 25.–26.9. Kaisaniemen puutarhan kasvihuoneilla Näyttelyä mainostettiin usealla eri tavalla,

kuten Facebook- ja muilla internetsivustoilla (mm. Luomus ja Suomen Sieniseura) ja Sienilehdessäkin kahteen otteeseen. Näyttely sai lisäksi mainosta haastatteluiden yhteydessä. Luomuksen tekemää ilmoitusta koristi Seppo Taatilan kuva kauniista nokirouskusta (*Lactarius lignyotus*). Näyttelyyn ja kasvihuoneisiin oli vapaa pääsy näyttelyn ajan.

Sienikausi alkoi tänä vuonna vauhdilla jo kesäkuussa ja oli monin paikoin Etelä-Suomea erinomainen. Kolmisen viikkoa ennen näyttelyä oli hyvin pitkään kuivaa ja yöt olivat kylmiä. Tämän vuoksi satotilanne näyttelyn aikaan ei enää ollut kovin hyvä. Sieniseuralaiset toivat näyttelyyn sieninä päänkaupunkiseudulta, Halikosta ja Jämsästä ja Luomuksen henkilökunta virkistyspäivän retkeltään Nuuksion Brobackasta. Kaikkien näyttelyn rakentamiseen osallistuneiden ison panoksen ja tuotujen sienten johdosta saimme pöydät täyteen hyväkuntoisia sieniä. Kiitos teille!

Tuoreita suursieniä oli näytteillä kaikkiaan jopa **280** lajia (tai muuta taksonia).

Jäkälälajeja oli näytillä 58. Kävijämäärä oli kahden päivän aikana arviolta huikat **1900** (sunnuntaina 1220; maanantaina 680). Verrattuna muutamaa aiempaan vuoteen kävijämäärä oli selvästi suurempi (2013 – 1600, 2014 – 1400, 2015– 1650). Liekö 2000:n kävijämäärä rikottavissa ensi vuonna! — Tea von Bonsdorff, näyttelyvastaava

Poimintoja: *Mistä tuhtihaarakaan erottaa muista keltaisista haarakkaista? Säilyykö kookoksentuoksu palsamirouskuissa, kun niistä tekee ruokaa? Miten erottaa mesisienien ja koivunkantosienien? Mitä muita syötäviä seitikkejä on kuin kehänsieni? Miten erottaa kuusensuomurakkaan ja männynsuomurakkaan? Miksi tässä on kultasienessä syötävyyserkintä, eikä se ole myrkyllinen?*

Luonnonvarakeskuksen kokoelmat Luomukseen

Luomus on sopinut Luonnonvarakeskuksen (Luke) luonnontieteellisten kokoelmien (kasvi-, sieni- ja sammalnäytteitä) liittämisestä osaksi Luomuksen hallinnoimaa tieteellistä kansalliskokoelmaa. Luken kokoelma siirretään Luomuksen tiloihin ennen vuoden vaihdetta ja sen liittämiseen menee useampi vuosi.

Jo painettu – sidottavana – kohta saatavana

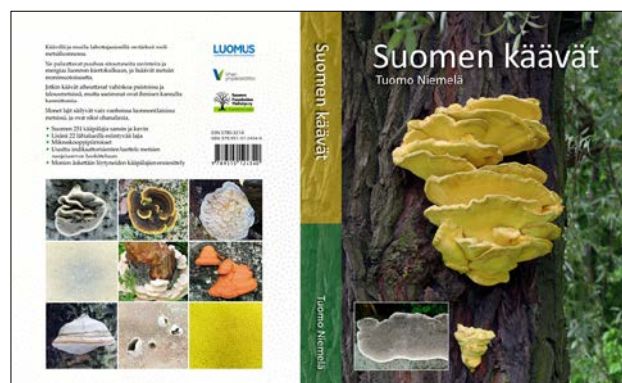
Tuomo Niemelä 2016: Suomen käävät.

Norrlinia 31: 1–432. ISBN 978-951-51-2434-0.

Suomen 251 kääpälajia sanoin ja kuvin • Lisänä 22 lähialueilla esiintyvää lajia • 432 sivua • Koko 190 x 250 mm • kovakantinen • **Hinta 45 €** • Tulee marraskuun aikana myyntiin Kaisaniemen kasvihuoneiden myymälään • Tilattavissa myös postitse, tilauslomake löytyy Luomuksen [Kirjat-sivulta](#).

Valmuskoiden syötävyydestä kysyttiin paljon, koska ovat niin mehevän näköisiä... Kuvassa hapravalmuska (*Tricholoma guldeniae*). Kuva T. Bonsdorff

Puutarhan ystävät

Syyskokous järjestetään **perjantaina 11.11.** klo 18–19 Kaisaniemen kasvimuseorakennuksen (Unioninkatu 44 / Kaisaniemenranta 2) Nylander-salissa. Kyseessä on samalla yhdistyksen kymmenvuotiskokous, joten puitteet ovat tavanomaista juhlavammat. Virallisten asioiden jälkeen yhdistyksemme pitkäaikaiset jäsenet esittelevät tuokiokuvia ja tunnelmia Puutarhan ystävien kuluneelta vuosikymmeneltä. Kokouksen aluksi yhdistys tarjoaa pienen tervetuliaismaljan, mutta kahvitusta ei ole, sillä virallisen kokouksen jälkeen, alkaen noin klo 19, tarjotaan erillisestä korvauksesta buffet-illallinen puutarhan ravintola Violassa. Aterioinnin lomassa on tilaisuus pieniin puheenvuoroihin. Hinta on 25 €/ henkilö sisältäen:

*Kuusenkerkkä -kuohujuomaa alkumaljaksi
Maalaisalaattia, jossa mm. paahdettua perunaa,
marinoituja kasviksia, oliiveja ja fetajuustoa
Kana-Waldorfinsalaattia
Maalaispatonkia ja ruohosipulituorejuustoa
Kahvia ja haudutettua teetä
Mustaherukka-suklaakakkua*

Mikäli osallistut illalliselle, **toimi heti!** Illallinen maksetaan yhdistyksen tilille (Ålandsbanken FI82 6601 0003 3494 46, pankin SWIFT-tunnus AABAFI22) **viimeistään perjantaina 4.11.** Kirjoita viestikenttään ”KPY Illallinen” sekä nimesi ja yhteystietosi. Maksu toimii sitovana ilmoittautumisena. Kerrothan erityisruokavalio-toiveesi 7.11. mennessä rahastonhoitaja Pirkko Piiraiselle joko sähköpostilla (pirkko.piiirainen@helsinki.fi) tai tekstiviestillä (040 590 6243).

Kasvitiiteellisen puutarhan ystävien perustamiskokous 12.10.2006. Kuva Pertti Uotila.

Suomen Sieniseura

Kuukausikokous **tiistaina 15.11.** klo 18–20. Sieniasiantuntija Tapio Kekki: *Jänönkorvat (Otidea) Suomessa..* Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki.

Dendrologian Seura

Dendrologian Seuran **mäntyseminaari perjantaina 9.12.** klo 10–16 (tauko klo 11.45–13.15). Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki. Tervetuloa, vapaa pääsy!

- *Pinus*-suvun esittely, Juha Raisio
- Mäntyjen merkitys metsätaloudessa, Seppo Ruotsalainen
- Männyin taudit ja tuholaiset, Jarkko Hantula
- Männyt koriste- ja maisemapuina Suomessa, Teijo Nikkanen
- Meksikon männyt, Leo Junikka
- Männyt ja ilmastonmuutos, Kari Mielikäinen

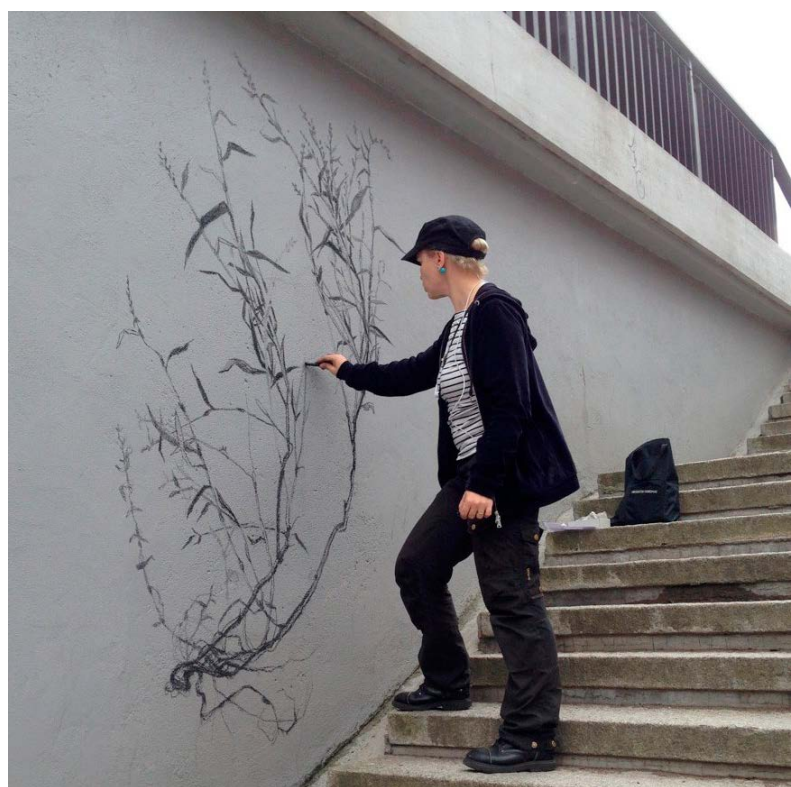
Seminaarin jälkeen Dendrologian Seuran syyskokous klo 16.00 samassa tilassa.

Seminaarissa päästään esimaistelevaan satavuotiaan Suomen kunniaksi kehitettyä Jymy 1917 Mänty -jäätelöä, joka tulee myyntiin 1.1.2017.

Lietetatar kaupunkitilassa

Museon kokoelmien käyttöä tämäkin. Taiteilija Vappu Rossi kävi elokuussa katsomassa näytteitä muutamasta jollain tapaa Porvooseen liittyvästä kasvilajista ja otti niistä kuvia. Tarkoituksena oli tehdä Porvooseen julkisia taideteoksia eri paikkoihin. Lietetatar (*Persicaria foliosa*) oli yksi lajeista. Nyt se koristaa Mannerheiminsiltaa. Kasvien ja eläinten kuvasarja kaupunkitilaan jatkuu ensi kesänä Porvoon Triennaalissa. — Mikko Piirainen

Botanicum 9/2016 ilmestyy perjantaina 9.12.
Aineisto toimittajalle 7.12. mennessä.